

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган

ШАҲАР ИЖТИМОЙ-СИЁСІЙ КУНДАЛИК ГАЗЕТАСИ

№ 167-168 (10.976-10.977)

Баҳоси эркин нарҳда

XXI АСР САДОСИ
БАРЧА МАНБАЛАРДАН ОЛИНГАН СЎНГГИ ХАБАРЛАР

МАМЛАКАТИМИЗДА

Самарқанд шаҳрида «Шарқ тароналари» олтинчи халқаро мусиқа фестивали якунланди. Дунёнинг 5 қитъасидан келган 50 дан зиёд мамлакат вакиллари ижро этган ранг-баранг тароналар, турли тиллардаги кўшиқларни бир жиҳат бирлаштириб турди: уларнинг барчасида эзгулик, тинчлик, дўстлик, муҳаббат тарафлари билан танилди.

Тошкентда Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси ташаббуси билан Мустақиллигимизнинг 16 йиллигига бағишлаб «Биз—Истиқлол фарзандларимиз!» мавзuidaги учрашув бўлиб ўтди. Унга жойлардаги хотин-қизлар қўмиталари фаоллари, диний маърифат ва маънавий ахлоқий тарбия масалалари бўйича маслаҳатчилар, талаба-ёшлар тақлиф этилди.

Тошкентда Германия Федератив Республикаси «Metro group» компаниясининг ваколатхонаси очилди. Шу муносабат билан ўтказилган маросимда Ўзбекистон билан Германия ўртасида ҳамкорлик барча жаҳалларда, айниқса, савдо-иқтисодий соҳада изчил ривожланиб бораётгани, бунда икки давлат раҳбарларининг учрашувларида эришилган келишувлар муҳим ҳуқуқий асос бўлиб хизмат қилаётгани алоҳида таъкидланди.

Яккабоғ туманида яна бир қўшма корхона ташкил этилди. «Нуриддин тадбиркор» хусусий корхонаси ва Хитой Халқ Республикасидаги «Цзяоцянь» заводи ўртасидаги ҳамкорлик шартномасига мувофиқ янги «Етимтоғ кўрки» корхонасининг низоом жамғармаси 200 минг АҚШ доллари миқдоридида белгиланди ва бу ерда тоғ жинслари қайта ишланиб, турли қурилиш материаллари тайёрланади.

Фидокорлар миллий демократик партияси Термиз туман кенгаши ҳамда «Камолот» ЁИХ ташаббуси билан тумандаги мусиқа мактабидида «Мустақиллик барчамизга бирдек азиз» мавзuida давра суҳбати бўлиб ўтди.

Қаршида теннис бўйича ИТР туркумига кирувчи «Челленжер» турнири ниҳоясига етди. Ушбу мусобақада голибликни ҳамюртимиз Денис Истомин қўлга киритди.

Тошкент вилоятида Мустақиллигимизнинг 16 йиллигига бағишланган авиамодел спорти бўйича Ўзбекистон кубоғи мусобақалари бўлиб ўтди. Турнирда умумжамоа ҳисобида биринчи ўрин Тошкент шахри спортчиларига насиб этди.

Олтинсой тумани ҳокимлиги, «Камолот» ЁИХ туман прокуратураси ва туман бандликка кўмаклашиш маркази биргаликда жорий йилда тўртинчи бор бўш иш ўринлари ярмаркасини ўтказишди. Ярмаркада 87 та фуқаро ўз касби ва мутахассисликларига мувофиқ ишлаш учун йўланма олдиди, ўнлаб аёллар шу ернинг ўзида йирик корхоналар билан касаначилик шартномаларини тузишди.

ЖАҲОНДА

Кеча Туркиянинг миллий байрами—Галаба кўни муносабати билан мамлакат пойтахтида ҳарбий парад ўтказилди.

Кеча Афғонистонда Толибон ҳаракати жангарилари томонидан гаровга олинган Жануви Корей фуқароларининг сўнги етти нафари ҳам озод этилиб, халқаро Қизил Хоч жамияти вакилларига топширилди.

Украинада бир ойдан сўнг навбатдан ташқари парламент сайловлари бўлиб ўтади. Унда 450 та депутатлик ўрнига 21 партиядан номзодлар даввогарлик қўлмоқда. Қузатувчиларнинг фикрича, асосий кураш «Наша Украина—Народная самооборона», «Партия регионов», Юлия Тимошенко блоку, коммунистик ва социалистик партиялар ўртасида кечиши мумкин.

Ироқнинг радикал кайфиятдаги «Махди Армияси» шиалар жангари гуруҳи ўз фаолиятини олти ойга қадар тўхтатди. «Рейтер» ахборот агентлигининг хабарларига кўра, шу йўл билан гуруҳ раҳбари Муҳтод ал-Садр гуруҳни қайта ташкил этиш ниҳоятда.

Россиялик таниқли журналист, «Новая газета» муҳбири Анна Политковская ўлимида гуно билан ҳибсога олинган исқи шахс айбларини исботланмагани учун озодликка чиқарилди.

Бугун Буюк Британия пойтахти Лондонда малика Диана вафотига 10 йил тўлиши муносабати билан 500 га яқин киши иштирокида хотира кечаси бўлиб ўтади. Унда жумладан, мамлакат қироли оила аъзолари — қиролича Елизавета II, шаҳзода Чарльз, герцог Эдинбургскийнинг ҳам иштирок этиши кўзда тутилмоқда.

ХХР молия вазирлиги раҳбари Цзинь Женьинг истеъфога чиқди. Айрим маълумотларга қараганда, Женьининг истеъфосига порахўрлик билан боғлиқ жанжал сабаб бўлган.

Ҳиндистоннинг Агра шаҳрида комендантлик соати жорий этилди. Шаҳардаги барча мактаб ва олий ўқув муассасалари ёпиб қўйилди. Аҳоли ва сайёҳларнинг кўчага чиқмаслиги оғохлантирилмоқда. Шаҳардаги тартибсизликларга бундан икки кун илгари Тож Махал ёдгорлиги олдида юз берган воқеа—диний байрам нишонланаётган пайтда оломон устига юк машинасининг юргизишли оқибатида 4 кишининг ҳалок бўлиши ва бунга жавобан зиёратчилар томонидан тартибсизликларнинг уюштирилиши сабаб бўлган.

ЎЗБЕКИСТОННИНГ 16 ЙИЛДИК МУСТАҚИЛ ТАРАҚҚИЁТ ЙЎЛИ

БОШ МАҚСАД — ВАТАН РАВНАҚИ ВА ХАЛҚ ФАРОВОНЛИГИ
ПРЕЗИДЕНТ ИСЛОМ КАРИМОВ 30 АВГУСТ КУНИ «ЎЗЭКСПОМАРКАЗ»ДА ТАШКИЛ ЭТИЛГАН «ЎЗБЕКИСТОНДА ИШЛАБ ЧИҚАРИЛГАН» КЎРГАЗМА ЭКСПОЗИЦИЯЛАРИ БИЛАН ТАНИШДИ.

Мамлакатимизда Президент Ислам Каримов раҳнамолигида иқтисодий модернизация қилиш, хориж инвестициясини ўзлаштиришнинг юқори суръатларини таъминлаш, хизмат кўрсатиш ва сервис соҳасини, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни, фермерлик ҳаракатини янада ривожлантириш, аҳолини иш билан таъминлаш ва даромадини юксалтириш борасида амалга оширилаётган кенг кўламли изчил ислохотлар ўз самараларини бермоқда. 2007 йилнинг биринчи ярмида мамлакатимизда ялпи ички маҳсулотнинг ўсиши 9,7 фоизни ташкил этгани, саноат ишлаб чиқариш ҳажми 11,6 фоизга, истеъмол товарлари ишлаб чиқариши — 19, пуллик хизматлар — 25,1 фоизга ўсгани, маҳсулот экспорти 39 фоизга ошгани бу борада кўлга киритилаётган улкан ютуқлардан яна бир далолатдир.

Ушбу кўрсаткичларнинг амалдаги ифодасига пойтахтимиздаги «Ўзэкспомарказ»да намойиш этилаётган Ўзбекистонда ишлаб чиқарилган маҳсулотларнинг аънавий кўرғазмасида гувоҳ бўлиш мумкин. Кўрғазманинг ўзига хос жиҳати шундаки, бу ерда юқори технологиялар асосида ишлаб чиқарилган маҳсулотлар намойишига кенг ўрин берилган.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислам Каримов 30 август куни «Ўзэкспомарказ»да бўлиб, бу ерда амалга оширилган бунёдкорлик ва ободонлаштириш ишлари билан танишди, кўрғазма экспозицияларини кўздан кечирди.

Умумий майдони 48 гектарни ташкил этадиган «Ўзэкспомарказ» қисқа муддатда амалга оширилган бунёдкорлик ишларидан сўнг истироҳат боғлари, теннис корти, кўрғазма павильонларини ўз ичига олган яхлит мажмуага айланди. Эндилкида бу ерда йилгига ўттизга яқин махсус, халқаро ва аънавий кўрғазмалар ташкил этиш мумкин.

Президентимиз дастлаб мамлакатимиз иқтисодиётида етакчи тармоқ ҳисобланган автомобилсозлик саноати маҳсулотлари билан танишди.

Асакадаги «ЎзДЭУавто» акциядорлик жамиятида ишлаб чиқарилаётган «Ласетти», «Нексия», «Матиз» ва «Дамас» русумли автомобилларга нафақат мамлакатимизда, балки хоризда ҳам талаб катта. Шу боис корхонада маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми йилдан-йилга ошмоқда. Хусусан, 2006 йилда 140 мингдан зиёд автомобиль ишлаб чиқарилган бўлса, жорий йилда бу кўрсаткич 170 мингдан ошиши кўтилмоқда. Корхона 2008 йили тўла қувват билан ишлаб бошлагач, йилгига 200 минг донагача автомобиль ишлаб чиқарилади.

Самарқанд автомобиль заводида ишлаб чиқарилаётган «Исузу» автобусларини бугун мамлакатимизнинг барча шаҳар ва қишлоқлари йўлларидида учратиш мумкин. Йўловчиларга хизмат кўрсатишни янада яхшилашга хизмат қилаётган ушбу автобуслар ҳам кўриниши, ҳам техник имкониятлари билан кўпчиликнинг эътиборини тортмоқда.

Халқимизда минг марта эшитилган бир марта кўрган афзал, деган нақл бор, — деди давлатимиз раҳбари. — Кўрғазманинг мақсади ҳам шу — янгиликни, энг замонавий технология ва маҳсулотларни намойиш этиш учун шароит яратишдан иборат. «Ўзэкспомарказ» бугун ана шундай имкониятга эга.

Бу ерда амалга оширилган ишларни юқори баҳолаган Президентимиз марказ фаолиятини янада тақомиллаштириш юзасидан зарур таъсирлар берди.

Кўрғазманинг электрон техника бўлимида энг сўнги технологиялар асосида ишлаб чиқарилаётган телевизорлар, аудио ва видео аппаратлар, музлатгичлар, совутиқичлар ва бошқа мураккаб маншай техника воситаларини намойиш этилмоқда. Асосан «Roison electronics», «Zenit electronics» кўшма корхоналарида ишлаб чиқарилаётган бундай техника воситалари бугун қишлоқ хонадонларига кира бори.

«Узкабель», «Дойче Кабель АГ Тошкент», «Андижонкабель», «Узэлектротраппарат», «УМТ-Радио» каби корхоналарда ишлаб чиқарилаётган электрон техника маҳсулотлари юқори сифати билан хорижлик буюртмачиларни ҳам ўзига жалб этмоқда.

Давлатимиз раҳбарининг қишлоқ ҳўжалигини ривожлантириш, ишлаб чиқарувчиларнинг иқтисодий мавқеини мустаҳкамлашга қаратилган эътибори туфайли бугун мамлакатимиз қишлоқ ҳўжалиги маҳсулотлари етиштириш бўйича дунёда етакчи ўринлардан бирида туради. Эндилкида кўплаб фермерларимиз фақат хомашё етиштириш билан чекланмасдан, ўз маҳсулотини ўзи қайта ишлаб, ўзи бозорга чиқармоқда.

Кўрғазманинг қишлоқ ҳўжалигига оид экспозицияларини кўздан кечирган киши бежирим идишларга қадоқланган шарбатлару мурабболар, гўшт ва сўт маҳсулотлари, турфа либослар, трикотаж маҳсулотларини кўриб кўзи қувонди. Дилида фахр туйғулари туйди: «Ўзбекистонда ишлаб чиқарилган».

«Ўзэкспомарказ» павильонлари ҳамда намойиш майдонларида янги корхоналар билан бирга катта таърибага эга «Ўзметкомбинат» акциядорлик ишлаб чиқариш бирлашмаси, Навоий, Олмалик кон-металлургия комбинатлари, «Ўзбеккишлоқмаш», «Тошқишлоқмаш», «Тошкент ёғ-мой комбинати», «Сино» акциядорлик жамиятлари, «Ўзэлтехсаноат» уюшмаси каби йирик корхоналар ҳам ўз маҳсулотларини намойиш этмоқда.

Ушбу кўрғазма Президентимиз раҳнамолигида изчиллик билан амалга оширилаётган ислохотлар Ватанимиз равнақи, халқимиз фаровонлигини янада юксалтиришга хизмат қилаётганидан яна бир далолатдир.

Воҳид ЛУҚМОНОВ, ЎЗА муҳбири

ПРЕЗИДЕНТ ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИ, ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИ ВА ПРЕЗИДЕНТ ДЕВОНИНИНГ ЎЗБЕКИСТОН МУСТАҚИЛЛИГИНИНГ 16 ЙИЛЛИГИГА БАҒИШЛАНГАН ҚЎШМА МАЖЛИСИДАГИ МАЪРУЗАСИ

Муҳтарам дўстлар! Шу кунларда халқимиз Ватанимиз мустақиллигининг 16 йиллик қўтлуғ санасини кенг миқёсда нишонлаш учун катта ҳозирлик кўрмоқда. Барчамиз учун ҳақиқатан ҳам энг улғу, энг азиз бўлган бу байрам арафасида ўтган давр мобайнида босиб ўтган мураккаб йўлимизга яна бир бор назар ташлаб, мустақил тараққиётимиз давомида амалга оширган ишларимиз, эришган натижаларимизни ҳолисона баҳолаш ва уларнинг моҳияти ва аҳамиятини кенг жамоатчилик, бутун халқимизнинг эътибори ва онғу шурғига етказиш мақсада мувофиқ, деб ўйлайман.

Албатта, юртимизда яшаётган ҳар бир фуқаро ана шу ишларга ўз баҳосини бериш билан бирга, ҳар қайси инсон ва бутун мамлакат учун ҳаётий муҳим бўлган борақ масалалар юзасидан ҳам ўзининг танқидий қараш ва фикр-мулоҳазаларини билдиришга тўла ҳақлидир.

Шуни таъкидлаш лозимки, мустақилликка эришиш даври ҳақида, эски тузум инқирозга дучор бўлиб, собик иттифоқ парокандаликка юз тутган бир пайтда мамлакатимизда тобора кескин тус олган сиёсий, ижтимоий ва иқтисодий вазият, ўзгичмизни англаш ва топталган қарилган интилиш кучайиб борагани, Ватанимиз мустақиллигини кўлга киритиш қандай шароитда кечгани ҳақида ахлит, ягона ва ҳолис кўз билан қараб баҳо берадиган жиддий таҳлил-тадқиқот ҳозиргача амалда йўқлигини афсус билан айтишга тўғри келади.

Ўзбекистон мана шундай таҳликали ва мураккаб вазиятда қандай мақсадларни кўзда тутиб, қандай амалий чора-тадбирларни амалга оширганини, бу ҳаракатларнинг илмий-тарихий, мантқиқий ва қонуний замини ва омиллари, керак бўлса, истиқлол ўзбек халқига тўғри тарихида берилмагани — буларнинг барчаси ҳақида ҳар тарафлама чуқур ёритиб ва исботлаб берадиган изланиш ва таҳлил бугунги кунда ҳам ўзининг долзарблиги ва аҳамиятини йўқотмаганини қайд этишимиз зарур.

Республикамизнинг босиб ўтган мустақил тараққиёт йўли ва олдимизда турган вазифаларнинг маъно-моҳияти ва аҳамияти ҳақида сўз юритганда, бу йўлни алоҳида икки даврга ажратиш тўғри бўлади. Ҳеч шубҳасиз, бу даврларнинг ҳар бири мамлакатимиз тарихида ўзига хос ва ўзига мос муҳим ўрин эгаллайди.

Бугун 16 йил мобайнида бошимиздан кечирган кунлар, ҳафталар, ойларни ана шу нуқтаи назардан баҳолаш эканмиз, қатъий ишонч билан айтиш мумкинки, ўтиш даври ва миллий давлатчилик асосларини шакллантириш билан боғлиқ биринчи галдаги ислохот ва ўзгаришларни ўз ичига олган дастлабки босқич — 1991-2000 йиллар мамлакатимиз ва халқимиз ҳаётида улкан из қолдирган ўтиш даври том маънода тарихий аҳамиятга эга бўлган давр бўлди.

2001 йилдан 2007 йилгача бўлган мулдатни ўз ичига олган иккинчи босқич — фаол демократик янгилашлар ва мамлакатни модернизация қилиш даври эса иқтисодиётимизни барқарор ривожлантириш, сиёсий ҳаётимизни, қонунчилик, суд-ҳуқуқ тизимини ва ижтимоий-гуманитар соҳаларни изчил ислох қилишни таъминлашда гоят муҳим роль ўйнаган давр бўлди.

Биз мустақилликнинг илк кунларидан бошлаб ўз умрини ўтаб бўлган эски мустабид совет тизимдан воз кечиб, мамлакатимизда ижтимоий йўналтирилган бозор иқтисодиётига асосланган очик демократик давлат барпо этиш ва фуқаролик жамиятини шакллантиришга азму қарор қилдик.

Янги давлат ва жамият қуришда амалда ўзини тўла оқлаган қуйидаги беш тамойил асос қилиб олинди:

Биринчидан — иқтисодиётнинг мафқурадан ҳолилиги ва унинг силёсатдан устунлиги. Бошқача айтганда, аввал иқтисод, кейин сиёсат; Иккинчидан — давлатнинг ўзи эски тузумдан янги тузумга ўтиш даврида бош ислохотчи бўлиши, яъни унинг мамлакатни давлатчилик, ижтимоий ва иқтисодий соҳаларда янгилашга қаратилган ислохотларнинг ташаббускори

бўлиш вазифасини ўз зиммасига олиши;

Учинчидан — қонун устуворлиги ёки барча фуқароларнинг қонун олдида тенглиги;

Тўртинчидан — кучли ижтимоий сиёсатни амалга ошириш, давлатнинг аҳолини ижтимоий очор қатлам ва гуруҳларини қўллаб-қувватлаш борасида маъсул бўлиши;

Бешинчидан — ислохотларни босқичма-босқич амалга ошириш, «шок терапияси» деб аталган турли усуллардан воз кечиш. Бошқача айтганда, мамлакат инқилобий йўлдан эмас, балки тадрижий йўлдан ривожланиши керак. Инсоният тарихи шундан гувоҳлик берадики, ҳар қандай инқилобий йўл хамиса халққа зулм ва зўравонлик, қон тўкиш ва талафотлар келтирган.

Ушбу тамойиллар авваламбор бизнинг коммунистик мафқурадан бутунлай воз кечганимизнинг яққол ифодаси бўлиб, йигирманчи асрнинг 90- йиллари бошидаги реал ҳаётни ўзида ёрқин акс эттириди ва мамлакатимизни ислох этиш бўйича аниқ принциплал мақсад ва вазифаларни белгилаб олиш имконини берди.

Биз айнан ана шу тамойиллардан келиб чиққан ҳолда, янги давлат, янги жамият пойдеворини барпо этишга киришдик. Айнан ана шу тамойилларни амалга ошириш зарурати туфайли «Янги уй қурмай туриб, эскини бузмаганг», «Ислохотлар — ислохот учун эмас, аввало инсон учун, унинг манфатлари учун» деган, бугун кўпчиликка ёд бўлиб кетган ҳаётий широрлар пайдо бўлди.

Шуни алоҳида таъкидлаш керакки, мамлакатимизни ислохот этиш ва янгилашга қаратилган дастурий вазифаларни бажаришда биз миллий қадриятларимиз, урф-одат ва аънаваларимизни сақлашга, халқимизнинг асрлар давомида шаклланган менталитетига хурмат билан муносабатда бўлишга катта эътибор қаратдик. Шу билан бирга, муваффақиятли ва барқарор ривожландириш замонавий демократик давлат қуришнинг ўзини оқлаган жаҳон таърибасини чуқур ўрганиш ва қабул қилиш ҳам диққатимиз марказида бўлди.

(Давоми 2 ва 3-бетларда).

БУЮК ИШЛАР САРҲИСОБИ, ИСТИҚБОЛ РЕЖАЛАРИ

30 АВГУСТ КУНИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИ, ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИ ВА ПРЕЗИДЕНТ ДЕВОНИНИНГ МАМЛАКАТИМИЗ МУСТАҚИЛЛИГИНИНГ 16 ЙИЛЛИГИГА БАҒИШЛАНГАН ҚЎШМА МАЖЛИСИ БЎЛДИ. УНДА ОЛИЙ МАЖЛИС ҚОНУНЧИЛИК ПАЛАТАСИ ДЕПУТАТЛАРИ ВА СЕНАТИ АЪЗОЛАРИ, ПРЕЗИДЕНТ ДЕВОНИ ВА ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ МАЪСУЛ ХОДИМЛАРИ, ВАЗИРЛИК ВА ИДОРЛАР РАҲБАРЛАРИ, ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ЖЎҚОРҒИ КЕНГЕСИ РАИСИ, ТОШКЕНТ ШАҲАР ВА ВИЛОЯТЛАР ҲОКИМЛАРИ, ОММАВИЙ АХБОРОТ ВОСИТАЛАРИ ВАКИЛЛАРИ ИШТИРОК ЭТДИ.

Йиғилишда Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислам Каримов «Ўзбекистоннинг 16 йиллик мустақил тараққиёт йўли» мавзuida маъруза қилди.

Давлатимиз раҳбари истиқлол йилларида мамлакатимиз, халқимиз босиб ўтган мустақил тараққиёт йўлини батафсил, чуқур таҳлил қилди. Келгусида олдимизда турган вазифаларни аниқ белгилаб берди.

Йиғилишда сўзга чиққан Сенат аъзоси, Ўзбекистон Қаҳрамони, Ёзувчилар уюшмаси раиси А.Орипов, Қонунчилик палатаси депутаты З.Ботирова, Қонунчи-

лик палатаси Демократик институтлар, нодавлат ташкилотлар ва фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари қўмитаси раиси А.Саидов, Ўзбекистон Халқ демократик партиясининг Қонунчилик палатасидаги фракцияси раҳбари А.Рустамов ўтган 16 йил давомида мамлакатимизда Президентимиз Ислам Каримов раҳнамолигида ижтимоий йўналтирилган бозор иқтисодиётига асосланган демократик ҳуқуқий давлат барпо этиш ва фуқаролик жамиятини шакллантириш йўлида буюк ишлар амалга оширилганини алоҳида таъкидладилар.

(ЎЗА)

ЎЗБЕКИСТОННИНГ 16 ЙИЛДИК МУСТАҚИЛ ТАРАҚҚИЁТ ЙЎЛИ

ПРЕЗИДЕНТ ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИ, ВАЗИРЛАР МАҲКАМАС ВА ПРЕЗИДЕНТ ДЕВОНИНИНГ ЎЗБЕКИСТОН МУСТАҚИЛЛИГИНИНГ 16 ЙИЛЛИГИГА БАФИШЛАНГАН КЎШМА МАЖЛИСИДАГИ МАЪРУЗАСИ

(Давоми. Боши 1-бетда).

Маълумки, СССР парчаланиб кетгандан кейин собиқ совет ҳудудида жуда кескин ва таҳликали вазият юзага келди. Бу эса бошбошдоқликнинг олдини олиш, ҳуқуқ-тартиботни сақлаш ва аҳолининг энг зарур, биринчи галда, озиқ-овқат маҳсулотларига бўлган эҳтиёжини таъминлаш бўйича зудлик билан тегишли чоралар қўришни талаб этди.

Азиз дўстлар, биродарлар, ўша қалтис ва мураккаб даврда юртимизда бор-йўғи ўн-ўн беш кунга етадиган буғдоғ ва ун захираси қолгани, мамлакат амалда очарчилик остонасига келиб қолганини ўзимизга бир тасаввур қилайлик.

Табиийки, бундай ҳол аввало бутун совет тизимига хос бўлган марказлаштирилган усулда режалаштириш ва тақсिमлашдек иллатларнинг таъсири эди. Лекин, энг ёмон, Ўзбекистон иқтисодиёти асосан хомашё тайёрлашга йўналтирилгани, бирёклама ривожланиш ҳисобидан мўрт ва ноқор ҳолга тушиб қолган бўлиб, иқтисодиётга, экология ва аҳоли генетикасига ҳалокатли таъсир ўтказадиган пахта якяхоқчилиги юртимиздаги вазиятнинг жар ёқисига олиб келиб қўйган эди. Бунинг оқибатида улкан табиий, минерал-хомашё, меҳнат ва инсон салоҳиятига эга бўлишга қарамай, республикамиз собиқ СССРда аҳоли турмуш даражаси, ижтимоий ва гуманитар соҳалар ривож бўйича охириги ўринлардан бирида турар эди. Буни аҳолини рўйхатга олиш бўйича 1989 йилда ўтказилган статистик маълумотлар ҳам тасдиқлайди.

Боз устига, амалдаги совет пули ўз қимматини йўқотиб бўлган, янги миллий валютаси эса ҳали жорий этилмаган эди. Бундай шароитда иқтисодиётнинг фожиали равишда инқирозга юз тутиши ва инфляциянинг ўта кескин, ҳатто йилгача мингалла фоизга ўсиб кетишини жиловлаш фақуллодда муҳим аҳамият касб этар эди. Биринчи галда илгари шакланган ҳўжалик, ишлаб чиқариш ва молиявий алоқаларнинг бутунлай узалишига барҳам бериш, оммавий ишсизликнинг олдини олиш зарур эди.

Ички ва ташқи хавфсизликни таъминлаш тизимининг парчаланиши натижасида ҳамиятда ҳуқуқий бўшлиқ вужудга келгани, миллатлар ва динлар, ҳудудий ва турли гуруҳлар, уруғ-аймоқлар ўртасидаги зиддиятларнинг авж олиб кетиш хавфи, радикал кайфиятларнинг айниқса, ёшлар ўртасида кучайиши гоёт жиддий хатарга айланган эди. Қисқача айтганда, туб илдилари совет давлатининг сўнгги йилларида бориб тақаладиган ички ва ташқи мождаролардан мамлакатимизни касб қилиш талаби ўта кескин бўлиб турар эди.

Бу ўринда авваломбор эл-юртимиз бошдан кечирган 1984-1989 йиллардаги мудҳиш қора кунларни эслаш киёф, деб ўйламан. Ҳа ҳақда республикамизда юзага келган оғир ижтимоий аҳвол сабабли аҳолининг кўнгли бўраётган норозилигининг олдини олиш ва тўқтатиш учун КПСС Марказий қўмитати қарори билан Ўзбекистонга юборилган, ҳалқ жуда топиб, "десантчилар" деб атаган гуруҳ томонидан содир этилган қўнуқсизлик ва ўзравонликни кўпчилик яхши эслайди.

Бу ҳақда гапирганда, Қўсаов, Фарғона ва Қўқон, Наманган, Бўса ва Паркент, Гулистон, Тошкент ва Ўшда рўй берган фожиали воқеалар одамларимиз қалбида қолдирган битмас жароҳатларни, юртимизга чет элданги марказлар томонидан молиявий таъминланган ва бошқарилган террорчи тўдлар Сурхондарё ва Тошкент вилоятларининг тоғли туманлари орқали суқилиб кирган таҳликали кунларни ҳам эслашимиз лозим. Агарки ана шу ёвуз ниъятли кучларнинг қабиҳ ва узоқчи қўзлаган бузғунчилик мақсадлари амалга ошганда борми, мамлакатимиз фуқаролар уруши олови ичида қолиб кетган ва унинг оқибатлари, ҳеч шубҳасиз, бутун Ўрта Осиёдаги вазиятнинг портлатиб юборган бўлар эди.

Республикада вужудга келган бундай ўта мураккаб ва фожиали шароитда ўзини йўқотмасдан, босиқлик, чидам ва бардос билан иш тутиш, қатъий сиёсий иродани намойён этиш, мамлакатни чуқур таназзулдан олиб чиқишга қаратилган, ҳар томонлама пухта ўйланган стратегияни ишлаб чиқиш ва уни амалга ошириш учун ҳамиятдаги барча соғлом кучларни сафарбар этиш гоёт муҳим аҳамият касб этган эди.

Биз сиёсий ва иқтисодий тараққиёт, давлат ва ҳамият қуриш стратегиясини барпо этишда халқимизнинг тарихан шакланган миллий ва маданий ўзига хос хусусиятларини ҳисобга олган, мамлакатимизнинг мавжуд табиий-иқтисодий, минерал-хомашё ва инсоний салоҳиятини ҳолисона ва жиддий баҳолаган ҳолда, жаҳон ҳўжалик алоқалари тизимига ўзимизга муносиб жой эгаллашни мақсад қилиб қўйиб, бундай марраларга эришишни асосий вазифа-миз сифатида белгилаб олдик.

Шу борада мамлакатимизни ислоҳ қилиш ва миллий давлатчилик пойдеворини барпо этиш бўйича қабул қилинган ана шу стратегияни амалга оширишдаги биринчи қадамларимиз

нималардан иборат бўлганини яна бир бор эслаш ўринлидир.

Аввало, тарихан жуда қисқа муддатда Асосий қўнуқимиз – Ўзбекистон Республикаси Конституцияси ишлаб чиқилди ва қабул қилинди. Бу қўмуший ҳўжатда мамлакатимизда давлат ва ҳамият қурилишининг асосий тамойиллари аниқ ифода қилинди, давлат ҳокимиятининг қўнуқ чикарувчи, ижро этувчи ва суд тармоқларига бўлиниши энг муҳим тамойил сифатида белгиланди. Шунингдек, инсон ҳўқуқларининг давлат манфаатларидан, умумэтироф этилган халқаро ҳўқуқ нормаларининг эса миллий ҳўқуқий меъёрлардан устуңлиги ҳам Конституцияда муҳрлаб қўйилди.

Асосий қўнуқимизда ҳеч қандай мафкуранинг давлат мафкураси сифатида ўрнатилиши мумкин эмаслиги ва ижтимоий-сиёсий ҳаёт сиёсий институтларнинг ранг-баранглиги, мафкура ва фикрларнинг хилма-хиллигига асосланиши белгилаб берилди. Айни пайтда барча мулк шакллариинг тенг ҳўқуқлилиги шароитида хусусий мулкнинг устуворлиги конституциявий асосда мустаҳкамлаб қўйилди.

Ана шу тамойилларни инобатга олиб, давлат ва иқтисодиётни бошқаришнинг мустақил, марказлашган тизимига барҳам бериш, мустақил Ўзбекистоннинг янги сиёсий ва давлат тузилиши асосларини, аввало қўнуқчилик тизимини шакллантириш, марказда ва жойларда ваколатли ҳокимият органларининг яқлит тизимини ташкил этишга қаратилган ишлар аниқ мақсадни қўзлаб босқич-босқич амалга оширилди.

Иккинчидан, мураккаб ўтиш даврида қабул қилинган қўнуқларнинг амалда бажарилишини таъминлаш олдидан, фуқароларнинг ҳўқуқ ва эркинликларини ҳимоя қилиш, сиёсий ва иқтисодий ислохотларни амалга оширишга қодир бўлган ижро ҳокимиятининг самарали тизими ва тузилмаларини яратиш муҳим аҳамиятга эга эди. Шу мақсадда туб маъмурий ислохотлар амалга оширилди; марказлашган режалаштириш ва тақсимлаш тизимининг таянчлари бўлган Давлат план қўмитети, Давлат таъминот қўмитети, Давлат нарх қўмитети, Давлат агроносано қўмитети ва қўлаб тармок вазириликлари тугатилди, маҳаллий ҳокимият органлари қайта ташкил қилинди – вилоят, туман ва шаҳарларда ҳокимлик институти жорий этилди. Маҳаллий ўзини ўзи бошқариш органи тизими – маҳалла институтини ривожлантириш ва мустаҳкамлашга алоҳида эътибор қаратилди.

Учинчидан, судларни ҳазоловчи ва фақат давлат манфаатларини ҳимоя қилишчи органдан қўнуқ устуворлигини ва инсон ҳўқуқлари ҳимоясини таъминловчи органга айлантиришга қаратилган яқлит суд ҳокимияти тизимини шакллантириш вазифаси қўйилди ва муваффақиятли ҳал этилди. Конституциявий суд, Олий суд, умумий юрисдикция судлари, ҳўжалик судлари жорий этилди. Жиноят, жиноят-процессуал, суд-ҳўқуқ ва бошқа йўналишларнинг қўнуқчилик асосини ташкил этувчи база яратилди.

Тўртинчидан, қисқа муддатларда мамлакатимиз суверенитети ва ҳудудий яқлитлигини, конституциявий тузумини ишончли ҳимоя қиладиган, жамоат тартибини таъминлайдиган, халқаро террорчилик, экстремизм ва наркоагрессия каби кўнгли бўраётган хавф-хатарларга қарши қурашадиган миллий хавфсизлик органлари тизими шакллантирилди.

Минтақадаги ижтимоий-сиёсий вазиятни, мамлакатимиз хавфсизлигига бўлган бугунги замонавий таҳдид ва хатарларни чуқур таҳлил этиш асосида "Ўзбекистон Республикасининг ҳарбий доктринаси тўғрисида"ги, "Ўзбекистон Республикасининг миллий хавфсизлик Концепцияси тўғрисида"ги қўнуқ ҳўжатлари қабул қилинди. Шу тариха юртимизда тинчлик, осийишталлик ва барқарорликни сақлашга ҳизмат қиладиган хавфсизлик таъминлашининг яқлит тизими фаолиятини йўлга қўйишга қаратилган мустаҳкам ҳўқуқий база яратилди.

Шунингдек, фуқаролик ва жамоатчилик институтлари, хусусан, парламент Омбудсмани, Инсон ҳўқуқлари бўйича миллий марказ ва бошқа қатор тузилмаларни шакллантириш билан боғлиқ масалалар ҳам бизнинг доимий диққат-эътиборимизда бўлди.

Биз шахс ва оиланинг ҳўқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш, аҳолининг ҳўқуқий маданияти ва онгини ошириш вазифасини ўзимиз учун мақсад қилиб қўйиш билан бирга, бу масалани том маънодаги демократик ҳўқуқий давлат ва фуқаролик ҳамияти қуришининг муҳим шарти сифатида белгилаб олдик.

Ўтган давр мобайнида миллий иқтисодиётни шакллантириш ва уни тубдан ислоҳ қилиш мамлакатимиз мустақил тараққиётининг энг муҳим омили ва асосини ташкил этганини алоҳида таъкидлаш зарур. Бу борада бизнинг олдидан республика ва аҳоли эҳтиёжини, биринчи навбатда ёқилги-энергетика ресурслари, истеъмол ва озиқ-овқат маҳсулотларига бўлган талабни ишончли тарзда қондиришдек долзарб ҳаётий вазифа турар эди.

Юртимизда ёқилги-энергетика ва

галла мустақиллигига эришиш муҳим стратегик вазифа сифатида кўн тартибига қўйилди. Бу ўринда аввало шунга айтиш лозимки, Ўзбекистон табиий газ, нефть ва газ конденсати бўйича аниқланган улкан саннат захираларига эга бўлганига қарамастан, илгари иқтисодиёт тармоқлари ва аҳоли эҳтиёжини қондириш учун йилгача 6-7 миллион тонна нефть ва нефть маҳсулотларини четдан келтириш ва бунинг учун катта миқдордаги валюта ресурсларини сарфлашга мажбур бўлар эди.

Бу жиддий муаммони ҳал этиш мақсадида қисқа фурсат ичида ўзимиздаги углеводород хомашёсини қазиб олиш ва қайта ишлаш бўйича мақсадли дастурлар ишлаб чиқилди ва амалга оширилди. Янги нефть-газ қўнуқлари аниқлаш, нефть ва табиий газни қазиб олиш учун зарур бўлган инвестициялар топилди, жумладан, хориж сармояси жалб этилди. Бухорода нефтини қайта ишлайдиган янги замонавий завод барпо этилди, Фарғона ва Олтиариқдаги нефтини қайта ишлаш заводлари модернизация ва реконструкция қилинди, уларнинг барқарор ва ишончли фаолият қўрсатиши учун шарт-шароит яратилди.

Шунингдек, ўзининг ишлаб чиқариши ва иқтисодий салоҳиятига қўра ўхшаши бўлмаган Шўртан газ-кимё мажмуаси каби ноёб ишоот барпо этилди. Ўшбу қорхонада тайёрланаётган суялтирилган газ, турли марказдаги поли-этилен ва бошқа маҳсулотларга нафақат мамлакатимиз, балки чет элларда ҳам талаб катта эканини қайд этиш лозим.

Мустақиллик йилларида ана шундай йирик қорхоналарнинг қурилиши ва реконструкция қилиниши натижасида хозирги вақтда юртимизда нефть маҳсулотлари ишлаб чиқариш ҳажми 1990 йилга нисбатан 3 баробар ортди. Бугунги кунда Ўзбекистон бу борада мамлакатини ва аҳолининг ўсиб бораётган эҳтиёжларини таъминлаш билан бирга, экспорт ҳажмини ҳам кўпайтиришга эришди.

Асака ва Самарқанд шаҳарларида автомобиль заводларини барпо этганимиз туфайли мустақиллик йилларида автомобиллар сони кескин ошди ва ҳар 100 оиланинг автомобил билан таъминланиши даражаси 6 баробар ўсди. Ўз-ўзидан аёнки, республикамизда бензин ва ёқилги-мойлаш маҳсулотларига бўлган талаб ҳам шунга мисо равишда ошиб бормоқда.

Айнан нефть ва нефть маҳсулотлари ишлаб чиқаришини ошириш ҳисобига биз бугун республикамизнинг ривожланаётган санатои ва аҳолининг кескин ўсиб бораётган мана шундай талаб ва эҳтиёжларини таъминлашга эришмоқдамиз.

Маълумки, мустақилликнинг дастлабки кунларида аҳолини нон ва нон маҳсулотлари билан таъминлаш бўйича ҳам ўта оғир қийинчилик ва муаммолар пайдо бўлган эди. Бу муаммонинг сабаби аввало шундаки, Ўзбекистон собиқ СССР ва социалистик лагерга мансуб мамлакатлар учун асосан пахта хомашёси тайёрлар, галла ва ун маҳсулотларига бўлган ички эҳтиёжимизнинг 80 фоиздан ортиги эса четдан келтирилиш маҳсулотлар ҳисобидан қопланар эди. Шунга ҳам таъкидлаш лозимки, ўша йилларда етиштирилган пахта хомашёсининг 7 фоизини мамлакатимизнинг ўзида қайта ишланган, қолган қисми суве-текин нарҳда четга чиқарилар эди.

Аҳолини озиқ-овқат товарлари, жумладан, гўшт ва сут, юз фоиз четдан келтириладиган шакар маҳсулотлари билан таъминлаш борасида ҳам мураккаб вазият вужудга келган эди. Айниқса, аҳолини қартошқа билан таъминлашининг аҳоли бунга яққол мисол бўлади. Ўша вақтда юртимизга ҳар йили Россия, Белоруссия, Польша ва бошқа мамлакатлардан қарий 1 миллион тонна қартошқа келтирилишар эди.

Энг ёмон, бу маҳсулот ноябрь-декабрь ойларида келтирилиши учун музлаб, унинг катта қисми яроқсиз ҳолга келар ва қорвага ем бўларди. Бугун эса халқимизнинг қартошқага бўлган эҳтиёжи тўлиқ ўзимизда етиштирилган ҳосил ҳисобидан қопланмоқда.

Ана шундай мураккаб бир даврда биз галла мустақиллигига эришишдек ҳаётий муҳим масалани ҳам ўз олдиданги устувор вазифа қилиб қўйдик. Биринчи навбатда қишлоқ ҳўжалигини тубдан ислоҳ қилганимиз, мамлакатимиз иқтисодиёти ва экологиясига катта зарар етказган пахта монополиясига барҳам берганимиз туфайли бу вазифани ҳам муваффақиятли ҳал этишга эришдик. Ўзбекистон бугунги кунда маънодаги демократик ҳўқуқий давлат ва фуқаролик ҳамияти қуришининг муҳим шарти сифатида белгилаб олдик.

Ўтган давр мобайнида миллий иқтисодиётни шакллантириш ва уни тубдан ислоҳ қилиш мамлакатимиз мустақил тараққиётининг энг муҳим омили ва асосини ташкил этганини алоҳида таъкидлаш зарур. Бу борада бизнинг олдидан республика ва аҳоли эҳтиёжини, биринчи навбатда ёқилги-энергетика ресурслари, истеъмол ва озиқ-овқат маҳсулотларига бўлган талабни ишончли тарзда қондиришдек долзарб ҳаётий вазифа турар эди.

Бундай улкан ютуқлар замирида ана

шу мураккаб вазифалар ечимини ўз зиммасига олган деҳқон ва фермерларимиз, қишлоқ ҳўжалигида, иқтисодиётнинг барча тармоқларида фаолият қўрсатаётган миллионлаб меҳнаткаш инсонларнинг фидокорона меҳнати мўжассам, десак, айна ҳақиқатини айтган бўламиз.

Иқтисодий ривожланиш ҳақида гапирганда, марказдан режалаштириш ва тақсимлаш тизими самарали меҳнат, сифатли ва рақобатбардос маҳсулот ишлаб чиқариш, ташаббускорлик ва тадбиркорлик йўлида асосий гов-тўсиқ бўлиб келганини таъкидлаш лозим. Шу сабабли ўзининг мултлако яроқсиз эканини қўрсатган бу тизимнинг барча-барча иллатларидан бутунлай воз кечганимиз айнақисси принципал аҳамиятга эга бўлди.

Дастлабки йиллардаёқ биз ўзини янгилик бўлган бозор иқтисодиётининг асослари яратилди, бозор инфратузилмаси институтларини ташкил этиш ва рақобат мўҳитини шакллантириш орқали бозор муносабатларининг механизми ишга туширилди.

Мамлакатимизда хусусий мулкчилик тизимини, унинг ривожини устувор аҳамият касб этди. Хусусий мулк конституциявий асосда ишончли кафолатга эга бўлди.

Иқтисодиётнинг асосий тармоқлари, савдо ва хизмат қўрсатиш соҳаси қорхоналарининг бутунлай давлат тасаруфидан чиқарилиши ва хусусийлаштирилиши натижасида мамлакатимизда амалда кўп қуллади иқтисодиёт шаклланди, мулкдорлар ва тадбиркорларнинг янги синфи пайдо бўлди ва бу синф йилдан-йилга юртимиз ҳаётида тобора салмоқли роль ўйнамоқда.

Айни пайтда биз ўзини мултлако янги бўлган бозор иқтисодиёти талабларига жавоб берадиган молия ва банк тизимини шакллантириш ҳамда ўз миллий валютамизни муомалага киритиш ҳам улкан аҳамият касб этди.

Албатта, миллий валютаси ўтиши ва унинг қатъий тўлов қобилиятини таъминлаш осон кечгани йўқ, лекин қанчалар қийин ва оғир бўлмасин, биз 2003 йилдаёқ унинг эркин конвертация қилинишига эришдик.

Замонавий икки поғонали банк тизимини яратиш орқали мустақил пул-кредит сиёсати қўриштиш, бюджет ва пул сиёсатининг маъсуляти доирасини аниқ белгилаб қўйиш, уларнинг ўзаро самарали муносабатини таъминлаш имконини пайдо бўлди. Бунинг натижасида иқтисодиётимиз манфаатларини барқарор ва ишончли тарзда қондириб боришга эришилди. Ҳўжалик йортувчи субъектлар ва бюджет ташкилотларининг молиявий маблағлардан фойдаланиш борасидаги мустақиллиги сезиларли даражада ошди.

Иккинчи нуқта назардан бошлангич босқичда, иқтисодиётни ва бутун ҳамиятнинг ислоҳ қилишининг энг мураккаб ўтиш даврида кучли ижтимоий сиёсат қўриштиш ва аҳолини ҳимоя қилишнинг ўхшаши бўлмаган, самарали механизми ишлаб чиқилиб, муваффақиятли амалга оширилди. Қўмақ муҳтож оилаларга моддий ёрдам беришда асосан ўзини ўзи бошқаришнинг ноёб тузилмаси бўлиши маҳалла институтини имкониятларидан фойдаланиш ўзини тўла оқлади.

Бу авваломбор зарур моддий ва маънавий ёрдамни очкилик ва ошқоралик тамойиллари асосида аниқ йўналтириш – аҳолининг ҳақиқатан ҳам ноқор катталарини қўлаб-қуватлаш, уларни ўтиш даврининг қийинчиликларидан ишончли ҳимоя қилиш имконини берди. Шу тариха биз юртимизда ижтимоий-сиёсий барқарорликни таъминлашга қўлаб-қуватлаш, аниқ пайтда ислохотлар ва мамлакатни янгилаш борасида олиб бораётган сиёсатимизнинг халқимиз томонидан кенг қўллаб-қуватланишига ҳам эришдик.

Бу даврда амалга оширган ишларимиз қаторида мамлакатимизнинг мудофаа қобилиятини мустаҳкамлаш, унинг барқарорлигини ва хавфсизлигини таъминлашда Қўролли Кўчларимизнинг шакллантирилиши гоёт муҳим аҳамият касб этди.

Собиқ СССР парчаланишидан кейин юзага келган шароитда, қўролли кўчларда бошқарув, интизом ва тартиб амалда йўқотилган, мамлакат хавфсизлигига ички ва ташқи таҳдидлар кундан-кунга кўнгли бўраётган бир вазиятда Мудофаа вазиригини, унинг органлари ва жойлардаги қўмондонлик тузилмаларини шакллантириш ўз вақтида қабул қилинган якқаю ягона тўғри қарор бўлди.

Қадрлар, энг аввало, офицерлар таркибини сақлаб қолиш ва мустаҳкамлаш, армия сафларини миллий қадрлар билан тўлдирish, уларнинг тайёргарлик ва қайта тайёргарликдан ўтишини таъминлаш, энг муҳими, мамлакатимиздан жанговар техника ва қўроллар олиб чиқиш кетилишининг олдини олиш ўта муҳим аҳамиятга эга эди.

Кейинчалик, минтақаимизда тез суръатлар билан ўзгариб бораётган ижтимоий-сиёсий ва ҳарбий вазиятдан келиб чиққан ҳолда, армияни ислоҳ қилиш бўйича янги принциплар негизига Қўролли Кўчларини барпо этиш ва ташкил қилишга асосланган, хавфсизликка таҳдид соладиган реал хавф-ха-

тарларни назарда тутадиган узоқ муддатга мўлжалланган дастур шакллантирилди. Ўшбу дастурни амалга ошириш ҳараёнда миллий армиямиз ташкилий жиҳатдан янгица таркибий тузилишга эга бўлди, қисқа муддатда ҳарбий округлар, чегаравий минтақалар ташкил этилди, Қўролли Кўчларни бошқаришнинг бутун тизими, бирлашма ва қисмларнинг таркиби ва жойлашуви қайта кўриб чиқилди, қўшинларнинг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш, уларни замонавий қўрол-яроғ ва техника билан таъминлаш бўйича комплекс чора-тадбирлар амалга оширилди.

Шу билан бирга, ўта муҳим жанговар топширилгани баҳарлигига йўналтирилган Махсус операциялар бўйича қўшларнинг бўлинмалари, Мудофаа вазирилик ҳузуридаги Терроризмга қарши кураш корпуси тузилди. Бу бўлинмалар эҳтимол тўтилаётган душманнинг ҳар қандай тажовузорона ҳаракатларига қарши муносиб зарба беришга қодир кадратли куч экани Сурхондарё, Қашқадарё ва Тошкент вилоятларининг тоғли туманларига суқилиб кирган халқаро террорчиликнинг жангари тўдларини йўқ қилиш бўйича амалга оширилган операцияларда намойён бўлди.

Айни пайтда мудатлай ҳарбий хизматнинг бир йилгача қисқартирилгани, қўшинларнинг сифат таркибини яхшилаш ва уларнинг сафини тўлдирish тартибларининг тақомиллаштирилгани, замонавий қўрол-аслаҳа билан таъминлангани, сафарбарлик-чақирув резервизматининг жорий қилинганлиги, шартнома-контракт асосидаги хизматга ўтиш ҳараёни амалда яқунлангани армиямизнинг қиёфасини, унинг мазмун-моҳияти ва жанговар қобилиятини тубдан ўзгартирганини қайд этиш зарур.

Сержант ва офицер кадрларни тайёрлашнинг ахборот ва компьютер технологиялари, замонавий илм-фан ва техника ютуқларига асосланган самарали тизими ташкил этилди.

Ҳарбий хизматчиларни ва уларнинг оилаларини ижтимоий ҳимоя қилиш, зарур турар жой ва маийий шароит билан таъминлаш борасида ҳам кўп иш қилинди. Сўнгги беш йилнинг ўзида ҳарбий унвонлар бўйича маошлар, ҳарбий хизматдан бўшагандан кейин тўланадиган нафақалар миқдори икки баробардан зиёд оширилди.

Бугун тўла ишонч билан айтиш мумкинки, Ватанимизнинг хавфсизлиги Қўролли Кўчларимиз томонидан ишончли тарзда таъминланмоқда, армияда хизмат қилиш Ўзбекистон фуқароси учун нафақат конституциявий бурч, балки нуфузли касблардан бирига, том маънодаги шон-шараф ишига айлиниб бормоқда.

Армия хизматини ўтаётган йигитларимиз ҳарбий мутахассисларни пухта эгаллаш билан бирга ҳимосини ва маънавий жиҳатдан чиниқиб, иродаси тобланиб, қатъий ҳаётий позицияси шаклланмоқда, Ватан ҳимояси йўлида доимо тайёр турадиган мард ва жасур инсонлар бўлиб қамол топпоқда.

Тарихимизнинг ана шу ўтган даврини сарҳисоб қилар эканмиз, ташқи сиёсат ва дипломатик хизматни шакллантириш борасида амалга оширилган кенг қўламли ишларга тўхталмасдан ўтолмайлик.

Таъкидлаш жоизки, мустақиллик даврингача республика Ташқи ишлар вазирилик аппаратида бор-йўғи 10-15 нафар ходим бўлиб, улар номингагина вакиллик вазифаси ҳисобланган ишлар, яъни протокол мажбуриятлари ва турли тадбирлар, асосан чет эллик меҳмонларни қабул қилиш билан шуғулланарди, ҳоло.

Истиклолнинг биринчи кунларидан бошлаб ўта муҳим ташқи сиёсий масалаларни ҳал қилишга, давлатлараро сиёсий ва иқтисодий муносабатлар соҳасида энг мақбул йўлларни топшига тўғри келди.

Гоёт қисқа фурсатда бу соҳада Ташқи ишлар вазирилик, Ташқи иқтисодий алоқалар қўмитаси, кейинчалик эса, Ташқи иқтисодий алоқалар вазирилик ва бошқа қатор давлат бошқарув органлари тузилди, дипломатик кадрларни тайёрлаш ва қайта тайёрлаш тизими яратилди.

Мустақилликка қадр юртимизда бирорта ҳам хорижий давлат элчихонаси йўқ эди. Ҳозирги вақтда чет элларда мамлакатимизнинг 48 та дипломатик ваколатхонаси бор. Ўзбекистонда эса 86 та элчихона ва савдо ваколатхонаси аккредитация қилинган.

Мамлакатимизнинг қўлай геосиёсий ўрни, унинг биринчи навбатда ўз миллий манфаатларини инобатга олган ҳолда олиб бораётган, ҳар томонлама чуқур ўйланган, мустақил ва изчил ташқи сиёсати давлатимизнинг жаҳон ҳамжамияти томонидан эътироф этилиши, халқаро майдонда обрў-эътиборининг ортиб боришини таъминлади.

Кейинги даврларда ўзига обрў топпоқчи бўлган "кўп векторлик сиёсат" олиб бориш деган турли қараш ва ёндашувлар ҳақида чиқишлар бўлмоқда. Бугунги кунда мамлакатимиз олиб бораётган ташқи сиёсатининг таг-томирида ҳеҳ қангма сир бўлмаган бир мақсад турибди – Ўзбекистон манфаати ва яна бир бор Ўзбекистон манфаати. Бизнинг бу соҳадаги барча қадам ва

ҳаракатларимиз фақат ана згу мақсадини амалга оширишга тилган, десам, айни ҳақиқат бўлади.

Ҳозирги кунда Ўзбекиштирлашган Миллатлар Ташкилоти,эм Конференцияси ташкилоти ропада хавфсизлик ва ҳамкорликкоти, Евроосий иқтисодий ҳамжаи, Шанхай ҳамкорлик ташкилоти,европей хавфсизлик шартномаси килоти, Мустақил Давлатлар Ҳамдағи каби нуфузли халқаро ташкилотга қатор ихтисослашган халқаро пмалар ишида фаол иштирок этишган ҳақиқий хавфсизликни таъминМарказий Осиёда ядро қуролидан ҳудуд барпо этиш, наркотик маоринг қонунчи айланishi билжоблди, шунингдек, халқ

ЎЗБЕКИСТОННИНГ 16 ЙИЛДИК МУСТАҚИЛ ТАРАҚҚИЁТ ЙЎЛИ

ПРЕЗИДЕНТ ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИ, ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИ ВА ПРЕЗИДЕНТ ДЕВОНИНИНГ ЎЗБЕКИСТОН МУСТАҚИЛЛИГИНИНГ 16 ЙИЛЛИГИГА БАФИШЛАНГАН КЎШМА МАЖЛИСИДАГИ МАЪРУЗАСИ

(Давоми.Боши 1 ва 2-бетларда).

ва илм-фан соҳасига сарфланаётган маблағлар мамлакатимиз келажакнинг эгаси бўлган ёш авлодни, юксак интеллектуал салоҳиятли жамиятни шакллантириш йўлида мустақкам пойдевор бўлиб хизмат қилади.

Муҳтарам юртдошлар! Биз ўз олдимиизга қўйган эзгу мақсад-муддаоларга эришишда, барқарорликни таъминлаш ва мамлакатни янгилашга қаратилган кенг кўламли ислохотларни жорий этишда мустақилликнинг дастлабки кўнралидан бошлаб улкан ишларни амалга ошириб келаётганимиз барчангизга яхши маълум.

Бу борада айниқса юртимизда миллиятлар ва динлараро тинчлик-тотувликни мустақкамлаш, маънавий ва ахлоқий тарбияни кучайтириш, тарихий илдишларимизга, миллий ўзгичимизга қайтиш, аҳолининг сиёсий онги ва ҳуқуқий маданиятини оширишга доир аниқ мақсадга йўналтирилган ишларимиз муҳим аҳамият касб этганини таъкидлаш жоиз.

Бугунги кунда халқимизга азалдан хос бўлган ҳамжихатлик ва баргиреклик, меҳр-оқибат, меҳмондўстлик ва саховат каби инсоний фазилатлар янада ёрқин намён бўлмоқда ва бундай маънавий муҳит одамларнинг руҳи ва кайфиятига ижобий таъсир кўрсатмоқда.

Биз бугун юртимизда янги ҳаёт барпо этар эканмиз, бир масалага алоҳида эътибор беришимиз лозим. Яъни, коммунистик мафкура ва ахлоқ нормаларидан воз кечилганидан сўнг жамиятда пайдо бўлган гоёвий бўшлиқдан фойдаланиб, четдан биз учун мулқоқ ёт бўлган, маънавий ва ахлоқий тубанлик иллатларини ўз ичига олган "оммавий маданият" ёпирилиб кириб келиши мумкинлиги барчамизга аён бўлиши керак.

Бундай узокни кўзлайдиган, аниқ мақсадларга эга бўлган турли хурж ва гаразли интилишлар, хоржий марказлар томонидан катта куч ва маблағ сарфланаётган ҳаракатлар ва бу каби хавфхатарлар бизга қандай зарарли оқибатлар олиб келишидан огоҳ бўлишимиз даркор.

Қадрли дўстлар! Мамлакатимизни 1991-2000 йиллар давомида ислоҳ қилиш ва янгилаш борасида қўлга киритилган натижаларни сарҳисоб қилар эканмиз, бугун ушбу босқич миллий давлатчиликни шакллантириш ва республикаимизни барқарор ривожлантиришда мустақкам замин бўлди, деб айтишга барча асосларимиз бор.

Тарихан қисқа вақт ичида совет давридаги эски маъмурий-буйруқбозлик тизимига барҳам берилди, миллий давлатчиликни шакллантиришнинг пухта ҳуқуқий асослари яратилди, давлат ҳокимиятининг қонун чикарувчи, ижро этувчи ва суд ҳокимияти тармоқлари ташкил этилди, ижтимоий ва фуқаролик институтлари фаолияти йўлга қўйилди, иқтисодиётни эркин бозор муносабатларига ўтказиш жараёни амалга оширилди.

Энг муҳими, аҳолининг онгу тафаккурда туб ўзгаришлар рўй берди, уларнинг узоқ йиллар мобайнида коммунистик ва совет мафкуриси тамойиллари асосида шакллантирилган фикрлаш тарзи ва дунёқароши, бир сўз билан айтганда, одамларнинг ўзи ўзгарди.

Бугун янгича фикрлайдиган, ўз келажagini жамиятда демократик қадриятларни мустақкамлаш билан, мамлакатимизнинг келажagini жаҳон ҳамжамиятига интеграциялашуви билан боғлиқ ҳолда кўрадиган янги авлод вакиллари ҳаётга кириб келмоқда.

Бу эса мамлакатимизда амалга оширилаётган туб сиёсий, иқтисодий, маънавий-маърифий ўзгаришларни орта қайтариб бўлмаслиги, ислохотлар муқаррарлигининг ишончли кафолатидир.

Муҳтарам айтганда, Ватанимиз ва халқимиз тарихида муҳим ўрин тутган ушбу даврда том маънода туб ўзгаришлар амалга оширилди, халқаро муносабатларнинг тенг ҳуқуқли субъектига айланган, жаҳон ҳамжамиятида ўзининг муносиб ва мустақкам ўрнига эга бўлган — Ўзбекистон деб аталган янги демократик давлат барпо этилди. Бугун ана шу мустақкам пойдевор асосида мамлакатимизни жадал ислоҳ этиш ва модернизация қилишининг янги даври — миллий тараққиётимизнинг кейинги мантиқий босқичи изчил давом этмоқда.

Ушбу босқичнинг муҳим дастурий вазибалари — сиёсий ва иқтисодий ҳаёт, давлат ва жамият қурилишининг барча жаҳдаларини янада демократлаштириш ва эркинлаштириш, мустақил суд тизимини мустақкамлаш, инсон ҳуқуқ ва эркинликларини ишончли ҳимоя қилиш, фуқароларнинг сиёсий, иқтисодий фаоллигини ошириш, фуқаролик жамияти асосларини шакллантиришдан иборатдир.

Ушбу даври ва миллий давлатчиликни барпо этиш шароитида объектив зарурат бўлган қучли давлатдан — қучли фуқаролик жамиятига изчил ва босқичма-босқич ўтишга эришиш ушбу даврда давлат тизимини ислоҳ этишнинг асо-

сий ва ҳал қилувчи вазибаси бўлиши даркор. Бу даврда давлат ва жамият қурилиши соҳасида амалга оширилаётган демократик ислохотлар натижа-сида мамлакатимизнинг қонун чикарувчи олий органи — Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси икки палатали парламентага айлантилди.

Бу борадаги асосий вазиба қуйи палата — Қонунчилик палатасини мунтазам фаолият кўрсатадиган профессионал органга айлантириш, юқори палата — Сенатни худудлар манфаатларини ифода қиладиган вакиллик органи сифатида шакллантиришдан иборат эди. Шу тариха қабул қилинаётган қонун ҳужжатларининг сифатли ва асосли бўлишига эришиш билан бир қаторда, ўзаро мутаносиблик ва мувозанатни сақлаш бўйича самарали тизим яратилмоқда, умумдавлат ва худудлар манфаатларининг ўзаро мувозанат таъминланмоқда, аҳолининг мамлакатимиз ижтимоий ва сиёсий ҳаётидаги иштироки кўламини янада кенгайтириш имкони туғилмоқда.

Икки палатали парламентиимизнинг ҳуқуқ ва ваколатларини кенгайтириш, қонун чикарувчи ва ижро этувчи ҳокимият ўртасидаги ваколатларнинг янада мувофиқлашувини таъминлаш билан боғлиқ масалаларни ҳал этишда Президент ваколатларининг бир қисмини юқори палата — Сенатга ўтказиш, шунингдек, Бош вазир ҳуқуқ ва ваколатларини кучайтириш муҳим аҳамият касб этди.

Ўзбекистон Республикаси Конституциясидаги мамлакат Президенти бир палатининг ўзида ижро этувчи ҳокимият раҳбари ҳам эканини белгилайдиган нормаларнинг ўзгартирилиши муҳим сиёсий-ҳуқуқий қадам бўлди. Бугунги кунда Конституцияга мувофиқ Ўзбекистон Республикаси Президентини давлат раҳбари бўлиб, давлат ҳокимияти органларининг ўзаро уйғун ва ҳамжиҳат фаолият юритишини таъминлайди.

"Давлат бошқарувини янгилаш ва янада демократлаштириш, мамлакатни модернизация қилишда сиёсий партиялар ролини кучайтириш тўғрисида"ги конституциявий қонуннинг қабул қилиниши, ҳеч шубҳасиз, демократик ислохотларни чуқурлаштириш борасида асосий ва ҳал этувчи роль ўйнади.

Хозирги шароитда сиёсий партиялар фуқароларнинг сиёсий ва ижтимоий фаолиятини ошириш, аҳолининг айниқса саялов жараёнларида хоҳиширодами ва фикрини ифодалаш, марказда ва жойларда давлат ҳокимияти органларини шакллантиришнинг муҳим таъсир ўтказувчи воситасига айланиши алоҳида аҳамият касб этади. Мазкур вазибани ҳал этиш мақсадида парламентадаги кўпчилик ва парламентадаги мухолифат макомини қонуний тарзда белгилаш, сиёсий партиялар фракциялари раҳбарларини Қонунчилик палатаси Спикерининг ўринбосари этиб сайлаш бўйича ташкилий-ҳуқуқий чоралар кўрилди.

Қабул қилинган ушбу ҳуқуқий механизмлар сиёсий партияларнинг мамлакат парламенти фаолиятини ташкил этишда, шунингдек, вакиллик ва ижро ҳокимияти органларини шакллантириш, уларнинг фаолиятини назорат қилишдаги роли ва аҳамиятини тубдан кучайтирди.

Хусусан, Бош вазир лавозимига номзод бўйича сиёсий партиялар фракциялари билан маслаҳатлашиш тартиби, унинг парламент томонидан тасдиқла-нишининг қатъий белгиланган тартиб ва механизмининг жорий этилиши давлат қурилиши соҳасида демократик ислохотларни чуқурлаштириш йўлидаги муҳим қадам бўлди.

Конституциявий қонунга мувофиқ сиёсий партияларнинг Қонунчилик палатасидаги фракцияларига Бош вазирни истеъфога чикариш, маҳаллий кенгашилардаги партия гуруҳларига эса вилоят ҳокимларини истеъфога чикариш тўғрисида ташаббус билан чикаш ҳуқуқининг берилиши ҳам мулқоқ муҳим аҳамият касб этади. Буларнинг барчаси сиёсий партияларнинг мамлакат ҳаётидаги ўрни ва таъсири ортиб бораётганидан далолат беради.

Давлат ҳокимияти марказий органларининг бир қатор ваколат ва вазибаларини, авваламбор иқтисодий ва ижтимоий масалаларни ҳал этиш, бюджет ташкилотларини, коммунал хўжалик ва ободонлаштириш ишларини молиялаштириш, одамларни иш билан таъминлаш ва аҳоли манфаатларини ҳимоя қилиш бўйича ваколатларини маҳаллий ҳокимият, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари, маҳаллаларга босқичма-босқич ўтказиш жараёни амалга оширилмоқда.

Мамлакатимизда суд-ҳуқуқ тизимини ҳуқуқий давлатни шакллантиришнинг муҳим таркибий қисми сифатида чуқур ислоҳ этиш ва эркинлаштириш бўйича янги концепция ҳаётга татбиқ қилинди. Судлар иختисослаштирилди, фуқаролик ва жиноий ишлар бўйича алоҳида судлар ташкил этилди, судлар суд қарорларини ижро этиш каби ўзларига хос бўлмаган вазибалардан озод қилинди.

Жиноий жазо тизимини эркинлаштиришга доир чора-тадбирлар ҳам улкан социал ва ижтимоий-сиёсий аҳамиятга эга бўлди. Бунинг натижасида оғир

ва ўта оғир тоифадаги жиноятларнинг 75 фоизга яқини ижтимоий ҳавфи катта бўлмаган ва унча оғир бўлмаган жиноятлар тоифасига ўтказилди. Жиноят кодексидagi жиноят содир этган шахс етказилган моддий зарарни тўлиқ қоплаган тақдирда, суд томонидан унга нисбатан озодликдан маҳрум этиш тартиқасида жазо тайинлашга йўл қўймай-диган нормалар анча кенгайтирилди.

Мазкур ўзгаришлар қабул қилинганидан сўнг судларнинг озодликдан маҳрум этиш тартиқасидаги жазони тайинлаши 2006 йилда 2000 йилга нисбатан қарийб 20 фоизга камайди. Шунингдек, ярашув институти жорий этилгани ҳам бу борада муҳим роль ўйнамоқда.

2007 йилда Ўзбекистон Республикасининг 2008 йил 1 январдан мамлакатда ўлим жазосини бекор қилиш, шунингдек, фуқароларни қамоққа олишга санкция бериш ҳуқуқини прокуратурадан судларга ўтказиш тўғрисида қабул қилинган қонунлари халқаро ҳамжамият томонидан ижобий қутб олинди ва бутун дунёда катта ақс садо берди.

Ўлим жазоси бундан буён умрбод озодликдан маҳрум қилиш жазоси билан алмаштирилади ва у фақат икки турдаги жиноят, яъни, жавобгарликни оғирлаштирувчи ҳолатларда қасддан одам ўлдирishi ва терроризм учун тайинланади. Бунда жазонинг мазкур тури хотин-қизларга, 18 ёшга етмаган ва ёши 60 дан ошган эркакларга нисбатан тайинланмайдми.

Ўзбекистонда юқорида қайд этилган жиноий жазо чораларининг жорий этилиши билан дунёда жиноий жазолашнинг энг инсонпарвар, ҳуқуқий тизимларидан бири ташкил этилди, десак, ҳеч қандай муболага бўлмайди. Таъкидлаш жоизки, умрбод озодликдан маҳрум қилиш жазоси Германия ва Польша каби давлатларда 5 турдаги, Бельгия ва Россия Федерациясида 6, Францияда 18, Голландияда эса 19 турдаги жиноят учун тайинланади.

Қамоққа олишга санкция бериш ҳуқуқини судларга ўтказиш, уни амалга оширишнинг аниқ процессуал-ҳуқуқий механизмини яратиш жиноят процессининг судгача бўлган босқичида жиноий таъкиб қилинадиган фуқароларнинг ҳуқуқ ҳамда қонуний манфаатларини самарали ҳимоя қилишнинг муҳим кафолатига айланади. Бу терговчи ва прокурорларнинг эҳтиёт чораси сифатида қамоққа олишни танлашда жавобгарлигини кучайтириш, суд ҳокимиятининг нуфузини ошириш ва мустақиллигини мустақкамлаш, инсоннинг озодлиққа бўлган конституциявий ҳуқуқини ишончли ҳимоя қилиши таъминлашга хизмат қилади.

Очиқ ва қучли фуқаролик жамиятини бугунги кунда аҳолининг турли ижтимоий гуруҳлари ва кенг қатламлари манфаатларини ифода этадиган мустақил ва барқарор нодавлат нотижорат ташкилотлар, эркин оммавий ахборот воситалари ва бошқа фуқаролик жамияти институтларининг ривожланган ҳимоя қилиш ва қондиршиш, муҳим ижтимоий аҳамиятга молик дастурларни бажариш борасида уларнинг фаолият самардорлигини оширишни таъминлайдиган зарур меъёрий-ҳуқуқий база, иқтисодий ва ҳуқуқий кафолатлар яратилгани ҳам бу соҳадаги катта ишларимиздан бўлди десак, янгилашмаган бўламиз.

Азиз дўстлар! Мустақиллик йилларида қўлга киритган ютуқларимиз ҳақида гапирганда, биз уларга аввало иқтисодиётнинг ривожланиши, унинг ўсиш суръатлари, макроиқтисодий кўрсаткичларнинг ўзаро мутаносиблиги, инфляцияга даражасининг пасайиши, миллий валютанинг барқарорлиги ва унинг ҳарид қобилияти, экспорт ва олтин-валюта захирамизнинг ортиб бораётгани, бир сўз билан айтганда, бутун иқтисодиётимизнинг изчил тарзда ривожланаётганидан келиб чиққан ҳолда баҳо берамиз.

Юртимизда амалга оширилаётган кенг кўламли, туб ислохотлар ва ўзгаришларнинг қонуний натижаси сифатида сўнгги йилларда мамлакатимиз иқтисодиётининг ўсиш суръати барқарор хусусият касб этди. Биргина кейинги тўрт йилнинг ўзида йиллик ўсиш суръати 7 фоиздан ошгани ҳам бунинг аққол исботидир.

Республикаимизда ялпи ички маҳсулот 1990 йилга нисбатан 1,3 баробар ошди. Холбуки, Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги мамлакатларининг ақсарияти бу кўрсаткич ханузгача ислохотлар бошланган даврдаги даражага ҳам етгани йўқ.

Шуниси муҳимки, Ўзбекистон иқтисодиётининг барқарор ўсиш суръатлари жаҳон бозорига нефть ва газ нархи ошиб бораётган бир шароитда

қатор мамлакатларда кузатилаётган ҳолатдан тубдан фарқ қилади. Яъни, бизнинг иқтисодий ривожланишимиз экстенсив ўсиш ва фақат углеводород хомашёсини зўр бериб тўтовсиз қазиб олиш эвазига бўлаётгани йўқ. Ақсинча, биз аниқ мақсадга қаратилган бозор ислохотларини, иқтисодиётда чуқур таркибий ўзгаришларни амалга ошириш, тармоқ ва корхоналарни янгилаш, техник қайта жиҳозлаш, рақобатбардош ва экспортга йўналтирилган янги ишлаб чикариш корхоналарини ташкил этиш, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ривожлантириш ҳисобидан иқтисодий тараққиётга эришмоқдамиз.

Шу ўринда мамлакатимиз иқтисодиётининг жадал ўсиб бораётгани иқтисодиётнинг барча соҳа ва тармоқларида чуқур иқтисодий ислохотларни амалга оширишга асосланганини яна бир бор таъкидлаб ўтмоқчиман. Утган йиллар давомида иқтисодиётни ислоҳ қилишнинг ҳар бир босқичида устувор вазибаларни аниқ белгилашга алоҳида эътибор қаратилиб, уларни ҳал этиш учун зарур молиявий, моддий ва инсоний ресурслар жалб этилмоқда.

Иқтисодиётни янада эркинлаштириш, ҳўжалик юритувчи субъектлар фаолиятини эркинлигини ва иқтисодий мустақиллигини ошириш, кенг тармоқли бозор инфратузилмасини шакллантириш, давлатнинг назорати ва бошқаруви ваколатини кескин камайитириш, унинг корхоналар ҳўжалик фаолиятига аралашувини чеклаш, тадбиркорлик фаолиятини ривожлантириш йўлидаги тўсиқларни бартарф этиш — буларнинг барчаси ислохотларни чуқурлаштиришнинг ҳал қилувчи йўналиши ҳисобланади.

Айниқса, иқтисодиётда чуқур таркибий ўзгаришларни амалга ошириш жоат муҳим аҳамият касб этади. Бунинг негизини маҳаллий хомашёни қайта ишлаш ва жаҳон бозоридagi кескин рақобатга бардош бера оладиган маҳсулотлар тайёрлашга асосланган сановат тармоқларининг етакчи ўринга чикариши ва хизмат кўрсатиш соҳаларининг тез суръатлар билан ривожланиши ташкил қилади. Шунга таъкидлаш керакки, мустақиллик йилларида ялпи ички маҳсулот таркибидa сановатнинг улуши 11 фоиздан 25 фоизга, хизмат кўрсатиш соҳаларининг улуши эса 18 фоиздан 42 фоизга ёки 2 баробардан зиёд ошди.

Бугунги кунда фаолият кўрсатаётган корхоналарни жадал модернизация қилиш ва техник қайта жиҳозлаш таъминлаш, юксак технологиялар асосида ишлайдиган автомобилсозлик ва газ-кемик, электр техникаси ва тўқимачилик, озиқ-овқат ва фармацевтика, ахборот ва телекоммуникациялар тармоғи ҳамда бошқа йўналишлардаги янги ва замонавий ишлаб чикаришларни ташкил этишга қаратилган фаол инвестиция сибастларини юритишга устувор аҳамият берилмоқда.

Хоржий ва маҳаллий сармоядорлар учун қулай, хар томонлама имтиёзли инвестиция муҳити яратилди. Натихида мустақил тараққиёт йилларида мамлакатимиз иқтисодиётига 100 миллиард доллардан ортиқ инвестиция жалб қилинди. Бунинг 25 миллиард доллардан зиёдини хоржий сармоядорларнинг маблағлари ташкил этади.

Солиқ юқини камайитириш борасида ҳам изчил сибаст олиб борилмоқда. Фақатгина 2000-2007 йиллар давомида даромад солиғи 38 фоиздан 10 фоизга, ягона ижтимоий тўлов 40 фоиздан 24 фоизга, кичик бизнес субъектлари ва қишлоқ ҳўжалиги маҳсулотларини ишлаб чикарувчилар учун ягона солиқ чикадори эса 10 фоизга камайитрилди. Шу билан бирга, жисмоний шахслар даромадининг солиқ ставкаси сезиларли даражада қисқартирилди. Шу тариха кейинги 7 йилнинг ўзида умумий солиқ юқини 40 фоиздан 27 фоизга камайитрилди.

Сўнгги йилларда қишлоқ ҳўжалиги соҳасида ҳам туб ўзгаришлар рўй берди. Ҳўжалик юритишнинг совет давридан қолган, ўзини оқламаган шаклларида вуж келиб, уларнинг ўрнига бутун дунёда кенг жорий этилган хусусий фермер ҳўжаликлари ташкил этилди.

Бугунги кунда фермер ҳўжаликлари том маънода қишлоқ ҳўжалиги ишлаб чикаришнинг асосий шаклига, уни барқарор ва самарали ривожлантирадиган ҳаракатлантирувчи қучга, таъбир жоиз бўлса, бу йўналишнинг лоқомотивига айланди. Бу соҳада бозор инфратузилмаси амалда қайта тузилди, қишлоқ ҳўжалиги ишлаб чикаришнинг ташкил этиш ва рағбатлантириш сифат жиҳатидан янги тамойиллар асосига қурилди.

Ҳозирги кунда мамлакатимизда ялпи ички маҳсулотнинг 76 фоизи, жумладан, сановат маҳсулотининг қарийб 80 фоизи, қишлоқ ҳўжалиги маҳсулотлари ва чакана савдо айланмаси эса тўлиғича иқтисодиётнинг нодавлат секторидa яратилмоқда. Юртимиздаги корхоналарнинг 90 фоизи хусусий ва корпоратив мулк шаклига ўтган, уларда жами иш билан банд аҳолининг 77 фоизи меҳнат қилмоқда.

Ҳозирги кунда мамлакатимизда ялпи ички маҳсулотнинг 76 фоизи, жумладан, сановат маҳсулотининг қарийб 80 фоизи, қишлоқ ҳўжалиги маҳсулотлари ва чакана савдо айланмаси эса тўлиғича иқтисодиётнинг нодавлат секторидa яратилмоқда. Юртимиздаги корхоналарнинг 90 фоизи хусусий ва корпоратив мулк шаклига ўтган, уларда жами иш билан банд аҳолининг 77 фоизи меҳнат қилмоқда.

Кичик ва хусусий бизнеснинг ялпи ички маҳсулот таркибидagi улуши 45

фоиздан ортиб бораётгани ва у мамлакатимиз иқтисодиётидagi етакчи қучга айланиб, бозорларимизни зарур тугвар ва хизматлар билан тўлдиритиш, аҳоли даромади ва фаровонлигини оширишнинг асосий манбаи, одамларни иш билан таъминлаш билан боғлиқ муаммоларни ҳал этишнинг муҳим омилига айлангани эътиборга сазовордир.

Айни пайтда юртимизда транспорт коммуникация тизимини ривожлантириш масаласига ҳам республикаимизни жадал тараққиёт топтиришнинг асосий шартини мезони сифатида катта аҳамият берилмоқда.

Сўнгги йилларда барпо этилган, умумий узунлиги 633 километрни ташкил қиладиган Навоий — Нукус, 223 километрик Тошгузар-Бойсун-Қумқўрғон темир йўли магистраллари, Қамчиқ довои орқали ўтадиган тезкор автомобиль йўлининг бу борадаги ўрни ва аҳамияти қанчалик бекиёс эканини ҳаммамиз яхши англаймиз. Бу йўллар мамлакатимизнинг барча худудларини ягона транспорт тармоғига ишончли тарзда бирилаштириб, минтақаларимизда мавжуд бўлган бой минерал-хомашё ва табиий ресурсларни ўзлаштириш учун кенг имкониятлар яратди.

Утган даврда қўлга киритган салмоқли ютуқ ва натижаларимиз халқимизнинг даромадлари ва фаровонлигини изчил равишда ошириб боришини таъминлаш, кенг кўламли ижтимоий дастурларни муваффақиятли амалга ошириш имкониини берди.

Барчамизга маълумки, аҳоли иш ҳақи ва даромадларининг ўсиш суръати энг муҳим кўрсаткичлардан бири ҳисобланади. Бу ҳақда гапирганда, аҳоли реал даромадларининг 2006 йилда 2000 йилга нисбатан 2,5, 1992 йилга нисбатан эса ўртача 12 баробар ошганини таъкидлаш лозим. Жорий йил охирига бориб республикаимизда ўртача иш ҳақи миқдорининг 200 доллар даражасига етиши кутилмоқда.

Биз хар уч йилда иш ҳақини 2-2,5 баробар оширишни ўз олдимиизга муҳим стратегик вазиба қилиб қўйганмиз. Шу тариха, аҳолининг харид қобилиятини ҳисобга олган ҳолда, биз янги йиллар ичидa халқ фаровонлиги ва даромадларини таъминлаш бўйича юксак марраларга эришаётган мамлакатлар даражасига кўтарилишни ўз олдимиизга мақсад қилиб қўйганмиз.

Бугунги кунда юртимизда замонавий меҳнат бозори шаклланди — мустақиллик йилларида 5 миллиондан ортиқ янги иш ўринлари ташкил этилди. Уларнинг 70 фоиздан зиёди сановат ва хизмат кўрсатиш соҳаларига тўғри келди.

Айниқса, шахар ва қишлоқларда биринчи навбатда хотин-қизларни иш билан таъминлаш имкониини берадиган, йирик сановат корхоналари билан кооперация асосида ташкил этиладиган касаначилик жадал ривожлана бошлаганини таъкидлаш лозим.

Биз учун муҳим ижтимоий аҳамиятга эга бўлган аҳолини иш билан таъминлаш билан боғлиқ муаммоларга катта эътибор қаратиб, бу борада аниқ мақсадга йўналтирилган ишларни изчил амалга ошираётганимиз мавжуд аҳволни тубдан ўзгартириш учун имконият яратди. 2006 йилда ишсизлик даражаси 5,3 фоизгача камайгани ҳам шундан далолат беради.

Мамакатимиз аҳолиси, аввало қишлоқ жойлардаги одамларнинг турмуш шароити изчил тарзда яхшиланмоқда. Истиқлол йилларида 36 минг километрик сув қувурлари, 72 минг километрик газ тармоқлари ишга туширилди. Бу 1991 йилга қадар эришилган натижаларга нисбатан тегишли равишда 2 ва 4 баробар кўп демакдир.

Натихида аҳолини ичимлик суви билан таъминлаш бугунги кунда 84 фоизни, жумладан, қишлоқ жойларда 77 фоизни, табиий газ билан таъминлаш 82 фоизни, қишлоқ жойларда эса 78 фоизни ташкил этмоқда.

Халқимиз турмуш шароитини яхшилаш доир чора-тадбирлар тизимида соғлиқни сақлаш ва аҳоли саломатлигини муҳофаза қилиш алоҳида ўрин тутушимаиз.

Утган йиллар мобайнида Ўзбекистонда тиббий хизмат кўрсатиш тизимини амалда тўлиқ қайта қўриб чикалди. Ҳозирги вақтда бу борадаги ислохотларнинг асосий босқичларидан бири нисоциясга етмоқда. Аҳолига бепул шой-шилинча ва юқори малакали тиббий ёрдам кўрсатиш учун энг юксак талабларга жавоб берадиган иختисослаштирилган шифохона ва бўлимлар тармоғининг ташкил этилиши бу босқичнинг энг муҳим ва конкрет натижаси бўлганини қайд этиш зарур. Махсус ташкил этилган республика маркази бу тизимга раҳбарликни ва унинг фаолиятини мувофиқлаштиришни таъминламоқда.

Соғлиқни сақлашнинг бирламчи бўғинида, айниқса, қишлоқ жойларда жиддий ўзгаришлар рўй берди. Самарасиз ишлаётган фельдшерлик-акusherлик пунктлари ва қишлоқ амбулаториялари ўрнида замонавий диагностика ва даволаш ускуналари билан жиҳозланган 3 мингдан зиёд қишлоқ врачлик пункти ташкил этилгани бу соҳадаги катта қадам бўлди, десак, тўғри бўлади.

Тиббиёт ходимлари меҳнатига ҳақ тўлаш ва уларни рағбатлантириш тизимининг хар томонлама қайта қўриб чикалиши аҳолига тиббий хизмат кўрсатишини сифат жиҳатидан сезиларли даражада яхшилаш имкониини берди. Натихида кейинги 2-3 йилда соҳа ходимларининг иш ҳақи 2 баробардан зиёд қўлайди.

Юртимизда янги ташкил этилган соғлиқни сақлаш тизимида энг юксак замонавий тиббиёт технологиялари ва техникаси билан таъминланган иختисослашган клиникалар муҳим ўрин эгалламоқда. Уларда юқори малакали мураккаб ва ноёб операцияларни амалга ошириб, одамлар ҳаётини сақлаб, уларнинг умртга умр қўшаётгани бу борадаги ислохотларимизнинг яна бир амалий ифодасидир.

ЎЗБЕКИСТОН БАДИИЙ АКАДЕМИЯСИ

«ХАМАР»

**ХАЛҚАРО АЛОҚАЛАР МАРКАЗИ
ЖАМОАЛАРИ**

**Азиз юрдашларимиз, саховатли,
бағри кенг ва бунёдкор халқимизни**

**ЭНГ УЛУҒ ВА ЭНГ АЗИЗ БАЙРАМИМИЗ -
ИСТИҚЛОЛНИМIZНИНГ 16 ЙИЛЛИГИ БИЛАН САМИМИЙ
ҚУТЛАЙДИ. ОЗОД ВА ОБОД ЮРТИМИЗ УЗРА
МУСТАҚИЛЛИК ҚУЁШИ АБАДИЙ НУР СОЧАВЕРСИН.
ҲАМШАҲАРЛАРИМИЗГА НАФОСАТ ВА ГЎЗИЛЛИК
ҲАМИША ЁР БЎЛСИН.**

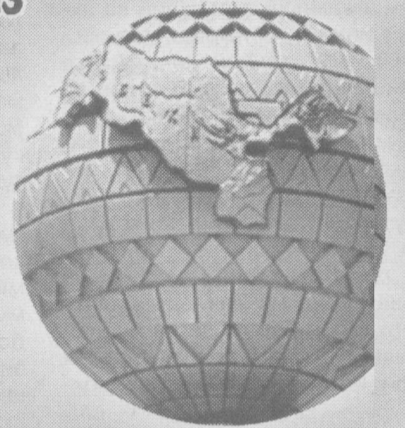
ЎЗБЕКИСТОН МУДОФААСИГА КЎМАКЛАШУВ

«ВАТАНПАРВАР»

**ТАШКИЛОТИНИНГ ТОШКЕНТ ШАҲАР
КЕНГАШИ ЖАМОАСИ**

**Барча ҳамшаҳарларимиз ва пойтахтимиз
меҳмонларини Энг улуг ва қутлуғ
байрам — Мустақиллигимизнинг
16 йиллик шодиёналари билан самимий
муборакбод этади.**

**Мустақиллик қуёши бошимиз узра
абადий нур сочаверсин.
Байрамингиз муборак, азизлар!**

**Жаҳонатмақон юрғувимизнинг БҲҲК
шодиёнаси — Мустақиллигимизнинг 16
йиллигини қувонч билан нусхонмаётгани
қадрли юрғовиларимиз ва
ҳамшаҳарларимиз!**

**Энг улуг ва энг азиз айём билан сизларни
табриклаш бахтига муяссар бўлганимиздан
қалбларимиз фазр-иртиқордадир.**

**Озод ва обод мамлакатимизда ҳаминша
тинчлик-хотирқамликда ҳаётингиз бахт-
саодатга тўлишига тилакдошимиз. Дастурхонингиз
тўқин бўлсин, азизлар!**

«ЭЛОТИЯ»

**МАСЪУЛИЯТИ ЧЕКЛАНГАН ЖАМИАТИ
ЖАМОАСИ**

Маҳсулотлар сертифициланган

«ЯНГИ АСР АВЛОДИ»

нашриёт-матбаа маркази

**ҚАДРЛИ ЮРДОШЛАР,
ПОЙТАХТИМИЗ МЕҲМОНЛАРИ!**

**Сиз азизларни қалбимизни фахру
гурурга, қувончга тўлдираётган Э
улуғ ва энг азиз байрам —**

**Мустақиллигимизнинг 16 йиллиги
билан чин дилдан муборакбод этади.
Сизларга мустаҳкам соғлиқ, оилави
бахт, хонадонларингизга файзу
барака тилаймиз.**

«ТОШШАҲАРТРАНСХИЗМАТ» УЮШМАСИ ЖАМОАСИ

Мамлакатимиз пойтахти аҳолиси,
меҳмонлари ҳамда соҳа
ходимларини файз-тароват ила
кириб келаётган Энг азиз
байрамимиз —
Мустақиллигимизнинг 16 йиллиги
билан самимий муборакбод этади.
Барчамизнинг турмушимиз
фаровон, дилларимиз хушнуд,
оилаларимиз бахтли-саодатли,
Мустақиллигимиз бардавом
бўлишига тилақдошимиз.

«ТОШКЕНТ МЕТРОПОЛИТЕНИ» ДАВЛАТ УНИТАР КОРХОНАСИ ЖАМОАСИ

ҳамшаҳарларимиз ва соҳа ходимларини

Мустақиллигимизнинг 16 йиллик байрами шодиёналари билан
қутлар экан, энг эзгу тилақларни изҳор этади.
Ҳамиша йўлларингиз равон, кўнгилларингиз чароғон, мустаҳкам
соғлиқ ва оилавий бахт-саодат ҳамроҳингиз бўлишига тилақдошимиз.
Она-Ватанимиз узра Мустақиллик қуёши мангу порлайверсин!

ТОШКЕНТ ШАҲАР ТАБИАТНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШ ҚўМИТАСИ ЖАМОАСИ

Барча ҳамшаҳарларимиз ва пойтахтимиз
меҳмонларини Мустақиллик байрами билан қутлайди.
Ҳаммапига тинчлик-лотржамлик, фаровонлик,
иниқликда омад ва сўғат-саломатлик тилаймиз.
Зеро, атроф-муҳит муҳозазели, табиатни асрашга
қатъийлик меҳр билан муносибатда бўлсан,
саломатлигимиз ҳам ширчалик мустаҳкам бўлади.

«ЮНУСОВОД БЕҲҚОН БОЗОРИ» ОЧИҚ АКЦИОНЕРЛИК ЖАМЎАТГА ЖАМОАСИ

БАРЧА ЮРДОШЛАРИМИЗНИ ЭНГ УЛУФ, ЭНГ АЗИЗ АЙЁМ —
МУСТАҚИЛЛИГИМИЗНИНГ 16 ЙИЛЛИГИ
БИЛАН ЧИН ДИЛДАН ҚУТЛАЙДИ.
ГўЗАЛ ВА БЕТАҚРОР ЎЗБЕКИСТОНИМИЗ ОСМОННИ
ҲАМИША МУСАФФО, ЭЛ-ЮРТИМИЗ ОБОД ВА ФАРОВОН
БЎЛИШИГА, ОНЛАРИМИЗДАН ҚУТ-БАРЯКИ
АРИМАСЛИГИГА ТИЛАҚДОШИМИЗ.

ТОШКЕНТ ҲАЙВОНОТ БОҒИ ЖАМОАСИ

АЗИЗ
ВАТАНДОШЛАРИМИЗНИ,
ҚАДРАЛИ ПОЙТАХТИМИЗ
АҲЛИНИ ЭНГ УЛУФ
БАЙРАМИМИЗ—
МУСТАҚИЛЛИГИМИЗНИНГ
16 ЙИЛЛИГИ БИЛАН
МУБОРАКБОД ЭТАДИ.

ДИЛЛАРИМИЗГА ЭЗГУЛИК ОЛИБ КИРГАН
МУБОРАК БАЙРАМ ҲАМИША АБАДИЙ
БЎЛСИН!
ЮРТИМИЗ УЗРА МУНАВВАР ҚУЁШ
НУРЛАРИНИ СОЧИБ ТУРСИН,
ЗАМИНИМИЗДА МАЙИН, ОРОМБАХШ
ТИНЧЛИК САДОЛАРИ ЯНГРАЙВЕРСИН!

Кириб келаётган Энг улуф,
энг азиз айём —
Мустақиллигимизнинг 16 йиллиги
билан азиз ҳамшаҳарларимизни
муборакбод этамиз!
Озодлик, эрк шодиёнаси
қутлуф бўлсин!

**ТОШКЕНТ ШАҲАР ИСТЕЪМОЛЧИЛАР ҲУҚУҚЛАРИНИ
ҲИМОЯ ҚИЛИШ ҲУДУДИЙ БИРЛАШМАСИ ЖАМОАСИ**

**АЗИЗ ҲАМШАҲАРЛАР,
ПОЙТАХТИМИЗНИНГ ҚАДРЛИ МЕҲМОНЛАРИ!**

*Энг улуг, энг азиз айём — Истиқлол
байрами барчамизга муборак бўлсин!*

МУСТАҚИЛЛИК

*шукуҳидан ҳамиша қалбларимиз фахр-
ифтихорга тўлиб, ишларимиз бароридан
келсин. Сизларга байрамона яхши кайфият,
сўхат-саломатлик, йўлларингиз
равон бўлишини тилаймиз.*

**ХАЛҚ БАНКИНИНГ
ТОШКЕНТ ШАҲАР ФИЛИАЛИ ЖАМОАСИ**

*Барча ҳамшаҳарларимиз, азим
пойтахтимиз меҳмонларини*

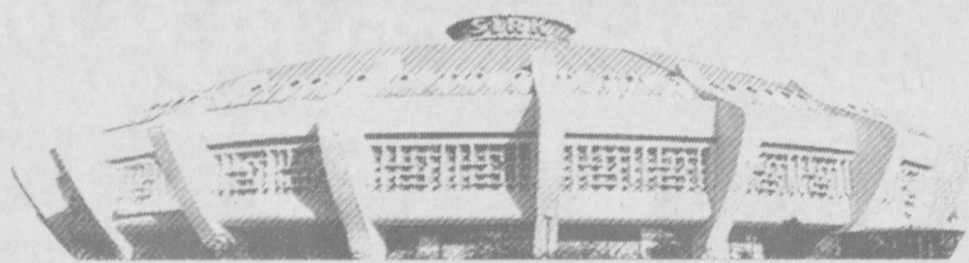
Мустақиллигимизнинг 16 йиллик

*шодиёналари билан қизгин қутлайди.
Оилавий бахт, мустақкам саломатлик,
кўтаринки кайфият ва ишдаги омад
доимий ҳамроҳингиз бўлсин!*

*Энг азиз байрам арафасида ўз жамғармагингизни қўйидаги омонат
турларига қўйишингизни таклиф этамиз*

№	Омонатлар	Фойзи	Муддати	Бошланғич бадал	Қабул қилиниш вақти
1	«Мустақиллик туҳфаси» ютуқли омонат тури (1 сентябрь ҳолатига қолдиқ бўйича ўйналади)	12 фойз	3 ой	50 000,0	20.06.-01.09.2007 й.
2	«Шодлик» муддатли омонат тури	24 фойз	3 ой	200 000,0	05.07.-05.09.2007 й.
3	«Афзал» муддатли омонат тури	22 фойз	6 ой	100 000,0	20 июндан
4	«Ёш ояла» жамғарилувчи омонат тури	18 фойз	6 ой	100 000,0	1.03.07 й.-1.01.08 й.

**ХАЛҚ БАНКИДА АҲОЛИ ОМОНАТЛАРИНИНГ ДАХЛСИЗЛИГИ
ДАВЛАТ ТОМОНИДАН КАФОЛАТЛАНГАН!**

**«ЎЗБЕК ДАВЛАТ ЦИРКИ»
РЕСПУБЛИКА БИРЛАШМАСИНИНГ ТОШКЕНТ
ДАВЛАТ ЦИРКИ ЖАМОАСИ**

**БАРЧА ЮРТДОШЛАРИМИЗНИ
МУСТАҚИЛЛИГИМИЗНИНГ
16 ЙИЛЛИГИ БИЛАН ЧИН
ҚАЛБДАН МУБОРАКБОД ЭТАДИ.
ЮРТИМИЗ ТИНЧ,
ДАСТУРХОНИМИЗ ТЎКИН, ОБОД
ВА ОЗОД ДИЁРИМИЗНИНГ
РАВНАҚИ КУНДАН КУН
ЮКСАЛАВЕРСИН, БАРЧАГА
ОИЛАВИЙ БАХТ ТИЛАЙМИЗ!**

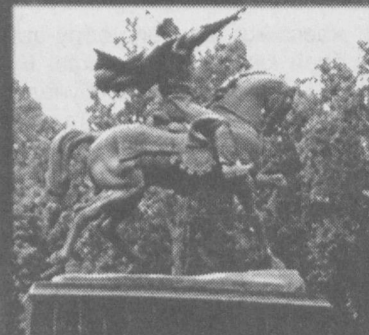
**Муҳтарам юртдошлар,
азиз ҳамшаҳарлар!**

**Сизларни
Мустақиллигимизнинг 16 йиллик**

*байрами билан қизгин қутлар эканми.
хонадонингизга тинчлик, осойиштали
барчангизга хуш кайфият тилаймиз.
Ҳар бир оилада ҳамиша тўкин-сочинли,
бахт-саодат ҳукмрон бўлсин!*

**UZBEKTELECOM
TOSHKENT SHAHAR TELEFON TARMOGI FILIALI JAMOASI**

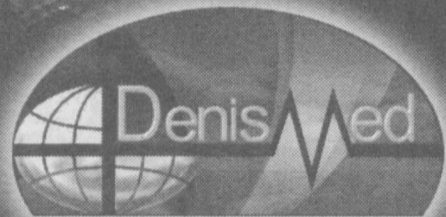

Мустақил Ўзбекистонимизнинг танти ва меҳнаткаш, бунёдкор халқини

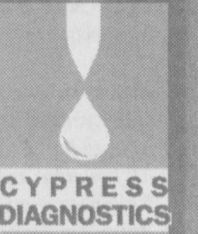
**Энг улуғ байрам — Истиқлолимизнинг 16
йиллиги билан самимий муборакбод этамиз.**

**Барчангизга бахт ва омад, сиҳат —
саломатлик, юртимизнинг гуллаб-яшнаши,
фаровонлигини ошириш йўлидаги меҳнатингизда
зафарлар тилаймиз!**

ТОШКЕНТ ШАҲАР АДЛИЯ БОШҚАРМАСИ ЖАМОАСИ

«Denis Med» МЧЖ жамоаси АЗИЗ ВА ҚАДРЛИ ҲАМШАҲАРЛАР!

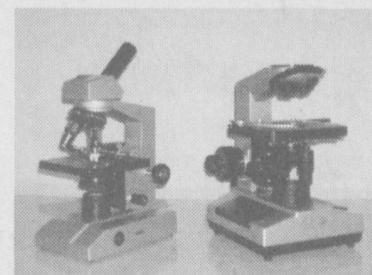
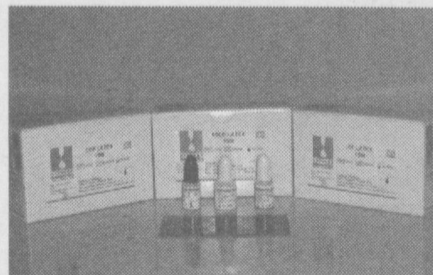
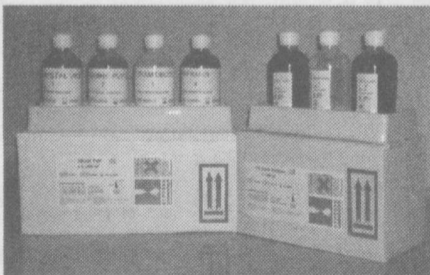
*Файз-тароват ила кириб келаётган
кўнмиз айём — юртимиз*

Мустақиллигининг 16 йиллиги барчангизга муборак бўлсин.

*Меҳнатингиздан қилч, хонадонингиздан файз
барака ва фаровонлик аринсин.*

*Матлақимиз мустақиллигини мустаҳкамлаш
йўлидаги фаровонликда зафарлар
ёр бўлишига тилақдошимиз!*

Махсуслар сертифициланган

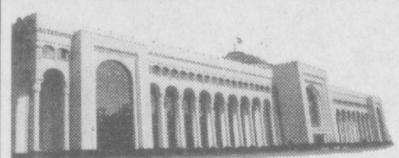
«АВТОУСТОЗ»

ЎҚУВ КОМБИНАТИ АВТОМОБИЛЬ
БОШҚАРИШНИ ЎРГАТУВЧИ УСТА ЛА-
ВОЗИМИГА ҲАЙДОВЧИЛАРНИ ИШГА
ТАКЛИФ ҚИЛАДИ
ТЕЛ: 117-19-52

«ТОШКЕНТ ОҚШОМИ»

Эълонлар шанба ва якшанбадан ташқари ҳар куни соат 9.00 дан 16.00
гача қабул қилинади. Маълумотлар учун телефон: 133-28-95. Факс:
(3712) 133-21-56. Манзилимиз: Матбуотчилар кўчаси, 32-уй,
2-қават, 208-хона.

Квартирани сут-
калик (бир кеча-
кундуз) усулда
ижарага бера-
ман. 157-62-48,
332-64-65.

МУАССИС: ТОШКЕНТ ШАҲАР
ҲОКИМЛИГИ

Буюртма Г-706

Бош муҳаррир
Акмал АҚРОМОВ

Манзилимиз: 700000,
Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси, 32

ТЕЛЕФОНЛАР:

хатлар — 133-29-70; эълонлар: 133-28-95,
136-57-65. факс: (3712) 133-21-56.

Душанба, сешанба, чоршанба, пайшанба
ва жума кунлари чиқади.
Нашр кўрсаткичи — 563

Газета Тошкент шаҳар
Матбуот ва ахборот
бошқармасида 02-1-рақам
билан рўйхатга олинган.

Ҳажми — 2 босма табоқ,
офсет усулида босилади.
2875 нусхада босилади.
Қоғоз бичими А-2

Нашри етказиб бериш масалалари буйича
турар жойлардаги почта бўлимларига ёки
«Тошкент почта»га — 133-74-05 телефонига
муурожаат қилишингиз мумкин.

Газета «Тошкент оқшомининг» компьютер
марказида терилди ва саҳифаланди.

«Шарк» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси
босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй.
1 2 3 4 6